

Kamtarlik Badiiy Adabiyotda Konseptual Metafora Sifatida. Jeyn Ostinning “Andisha Va G’urur” Asari Misolida

*Abdulxay Qosimov Axadali o’g’li,
Amaliy ingliz tili kafedrası o’qituvchisi, FDU*

Annotatsiya. Metafora asl narsaning biz odatda sezmaydigan yoki hatto muhim deb hisoblamaydigan yangi va qiziqarli xususiyatlarini ochib berishga qodir. Majoziy tildan foydalanish uslubiy rang-baranglikni oshirishdan iborat bo’lib, u Andisha va G’urur asarida ham uning mazmuniga o’zgacha chiroy qo’shadi. Agar o’quvchi ikki xil narsa o’rtasidagi o’xshashlikni tushunsa va kinoya romanda mazax qilish, inson obro’sini tushirish yoki uni ruhiy yaralash uchun mo’ljallangan dialogni hech qanday qiyinchiliksiz tushinishi mumkin. Bunday holatda o’quvchining asardagi voqealarga nisbatan his-tuyg’ulari aniqroq va keskinroq bo’ladi.

Kalit so’zlar: metafora, kamtarlik, konseptual metafora nazariyasi, axloqiy me’yorlar.

Kamtarlik insonni, uning hayotiy mavqeini, shaxsiy fazilatlarini va ijtimoiy xulq-atvorini belgilaydigan sadoqat, qadr-qimmat va or-nomus bilan bir qatorda turli til va madaniy dunyo hamjamiyatlarining qadriyatlar tizimidagi eng muhim elementlardan biri hisoblanadi. Kamtarlikning lingvistik xususiyatlari asosan leksik semantik va kognitiv nuqtai nazardan tavsiflanadi. Jumladan, Mushaeva (2008) kamtarlik “tartibga soluvchi lingvomadaniy tushuncha” deb ta’riflagan. Uning fikricha, kamtarlik so’zlovchi va tinglovchiga o’zini namoyon qilishning axloqiy me’yorlarini saqlashga qaratilgan aqliy birliklar sinfiga kiradi. Hoffman (2016), Villiams (2014) kamtarlik ma’lum bir til va madaniy hamjamiyatning axloqiy talablariga muvofiq shaxsning o’zini o’zi ko’rsatishini tavsiflaydi. Uning tarkibiy xususiyatlari etnik-madaniy, tarixiy va diniy masalalarga bog’liq.

Shevchenko (2011) kamtarlik kommunikativ xulq-atvorning atributiv tartibga soluvchi konsepsiyasi bo’lib, u axloq domenida, asosan uning kichik domenidagi kommunikativ xatti-harakatda tasvirlanganligini da’vo qiladi. Domenni semantik birliklarni tavsiflash mumkin bo’lgan konseptualizatsiyaning izchil sohasi sifatida tushunadigan standart va hisoblash konseptual metafora nazariyalari orasida deb hisoblaydi. Domenlar quyi darajadagi sxematik birlik - tushunchalarni o’z ichiga oladi. (Kovecses, 2017)

Mavhumlik bo’lgan holda, kamtarlik metaforik nomlanish jarayonida aniqroq tushunchalar orqali idrok etiladi. “Standart” konseptual metafora nazariyasida manba domenini (korrelyatsiya) va maqsadli domenni (referent) o’zaro xaritalash (bog’lash) konseptual metaforani keltirib chiqaradi. Shunisi e’tiborga loyiqki, bitta referentning metaforik konsepsiyasida bir nechta korrelyatsiyalar ishtirok etishi mumkin yoki aksincha bo’lishi ham mumkin. Shunga ko’ra, Kövecses “metafora diapazoni”ni, ya’ni ma’lum bir maqsadli domenni (referent) tushunish uchun foydalaniladigan bir nechta manba sohalari (konseptual korrelyatsiyalar) guruhini va metafora doirasini yoki “maqsadli domenlarni, ma’lum bir manbani ajratib turadi degan tushuncha amal qiladi”

Kovecses, shuningdek, argument, baxt va boshqalar kabi mavhum tushunchalarning misollarini taqdim etar ekan, ular maqsadli sohaning bir qator manba sohalari bilan tavsiflanishi natijasida konseptual metaforalar to’plami orqali tavsiflanadi. O’zaro xaritalashning bunday holatlarida “markaziy xaritalash (bog’lash) - bu boshqa xaritalashlardan kelib chiqadigan va manbaning asosiy ma’nosini nishonga qaratadigan xaritadir” deya ta’kidlaydi.

Kikleovich (2017) ta’kidlaganidek, dunyoning lingvistik konstruksiyasini leksik material asosida qayta qurish so’z nominatsiyasidagi referentlar yoki denotatlar va tushunchalarning haqiqatda mavjud bo’lib,

individlar ongida ularning ma'nosi aqliy tasvirlar sifatida mavjud ekanligini ko'rsatadi. Eng so'nggi ko'p tomonli yondashuvlar til, madaniyat va anglash o'rtasidagi interfeysni o'rganib chiqdi (Sharifian, 2017). Kognitiv tilshunoslik konseptualizatsiya sifatida ma'noga e'tibor qaratadi. Sharifian (2017) ta'kidlaganidek, "Madaniy tilshunoslik ochiq ma'noda madaniy asosga ega bo'lgan va tillar xususiyatlarida kodlangan va muloqotda bo'ladigan konseptualizatsiyalarni o'rganadi".

Zamonaviy kognitiv tilshunoslikda metaforik konseptualizatsiya konseptual metafora nazariyasiga asoslanadi (Kövecses, 2002, 2017; Lakoff & Jonson, 1980; Sullivan, 2013 va boshqalar) va o'zaro xaritalash (bog'lash) nazariyasida aniqlangan (Lakoff, 1993, 1993). 245-bet), unga ko'ra manba domenining ma'lum xususiyatlari maqsadli domenning ma'lum xususiyatlariga prognoz qilinadi yoki o'xshatiladi. Ushbu dizaynda aniqlangan maqsad va manba domenlarining umumiy xususiyatlari o'zaro xaritalash (bog'lash) zonasini tashkil qiladi (Lakoff, 1993, 203, 245-betlar). Fauconnier (Fauconnier, 1997, 1-bet) nuqtai nazaridan, o'zaro taqqoslashda ikkita taqqoslanadigan obyektlarning faqat bir nechta xususiyatlari ishtirok etadi.

Metaforaning manba sohalari tasodifiy tanlanmagan; ular til va madaniy hamjamiyat tomonidan oldindan "kelishilgan" maqsadli domenlarning muayyan konseptual ekvivalentlaridir. Shunday qilib, manba sohasi sifatida kamtarlik muntazam ravishda maqsadli domen shaxsidagi ma'lum tushunchalar bilan bog'liq bo'lib, ko'plab konseptual metaforalarni keltirib chiqaradi. Ularning paydo bo'lishi, "kengayish" (Lakoff, 1993, 60-bet) yoki konseptual metaforaning bo'linishi, bir maqsadli tushunchaning manba sohasining turli tushunchalari bilan o'zaro bog'liqligi natijasidir. Xususan, bu maqsadli domen axloqi elementlari va manba domenining shaxsi o'rtasidagi xaritalar to'plamining paydo bo'lishini tushuntiradi, Bu yerda bitta referent kamtarlik yordamchi, mutafakkir, qutqaruvchi va boshqalar bilan bog'lanishi mumkin deb hisoblanadi.

Karasikning fikricha, kamtarlik tushunchasi lingvomadaniy tushunchadir, ya'ni "ongga mansub, madaniyat bilan belgilanadi va tilda obyektivlashadi". Vorkachev ta'biri bilan aytganda esa lingvomadaniy tushuncha milliy va global ma'naviy qadriyatlarni o'zida mujassam etgan. U ma'lum bir jamiyatning axloqiy me'yorlari va bilimlari tizimi mahsuli bo'lib, butun nutq jamoasiga tegishlidir. Yaxshilik, yovuzlik va boshqalar kabi madaniy tushunchalar insoniyatning sivilizatsiya merosini tavsiflaydi va Karasikning fikricha unda "murakkab ko'p o'lchovli jamoaviy aqliy shakllanish bo'lib, unda tushuncha, qadriyat va majoziy tarkibiy qismlar ajralib turadi". Bu esa o'z navbatida ingliz va o'zbeklarning kamtarlik tushunchalari o'rtasidagi o'xshashlik va sezilarli farqlarni ochib beradi.

Xornbi tadqiqotlari davomida "Modesty" [kamtarlik] so'zining ma'nosini tadqiq qilar ekan, lug'atlarda kamtarlik so'zining leksiko-semantik tahlili (Oxford Etymology Dictionary; Oxford Learner's Thesaurus) shuni ko'rsatadiki, kamtarlik ma'nosi quyidagilardan iborat:

- 1) e'tiborni jalb qilishni istamaydigan odamning kamtarona xatti-harakatlarini tavsiflovchi komponentlar;
- 2) o'z qobiliyati, fazilatlarini haqida gapirishdan qochish;
- 3) kamtarona turmush tarzini saqlash;
- 4) yalang'ochlikdan uyalishni his qilish;
- 5) maqtanish niyatida bo'lmagan inson.

Ingliz tilida *MODEST* leksemasi "having moderate self-regard" [o'z-o'zini hurmat qilish] ingliz tilidagi lug'atlarga 1560-yilda kiritilgan. 1590 yilda lug'atga ushbu so'zning yangi ma'nosi – "noto'g'ri yo'lda bo'lmagan, fohisha bo'lmagan ayol" - birinchi navbatda ayollarga nisbatan qo'shilgan bo'lsa, 1600-1610 yildan boshlab, kiyim-kechak, talablar, ehtiyojlar va boshqalarga nisbatan uning lug'aviy ma'nosining bir qismi sifatida qayd etildi.

Turchenkoning (2014) fikricha, ingliz tilida kamtarlik [Modesty] tushunchasi uchta mikro ma'nolarga va ularning kengaytmalariga kiruvchi "Kamtarlik" sohasi leksemalari bilan ifodalanadi:

- “HUMBLE” [Kamsuqum] mikro ma’nosi kengaytmalari bilan “Sheepish” [Ahmoqroq] ma’nosida “bashful, constrained, diffident, meek” (qo’rqinchli, qattiqqo’l, o’ziga qaram, muloyim) va “Unprentious”[O’zboshimchalik] “reserved, cautious, demure, detached, humble, etc.” (e’tiborli, ehtiyotkor, muloyim, o’ziga xos, kamtar va boshqalar);
- “DECENT” [Odobli] mikro ma’nosi kengaytmalari bilan “Unostentatious” [Ko’zga tashlanmaydigan] - decent, delicate, demure, discreet, etc. (odobli, nozik, muloyim, ehtiyotkor va h.k.); “Proper” [Xushxulq] - becoming, chaste, coy, decorous, delicate, quiet, reserved, virtuous, etc. (munosib, iffatli, xushchaqchaq, xushchaqchaq, nozik, sokin, o’zini tuta bilish, odobli va h.k.); “Demure” [Uyatchan yoki Sipo] - chaste, celibate, innocent, prudish, virgin (pok, turmush qurmagan, begunoh, ehtiyotkor, bokira);
- Moderate [O’rtacha, Mo’tadil] mikro ma’nosida “Minor” [Biroz] (yetarli emas, past, maqomi past, yumshoq, kichik va h.k.) va “Low”[Past] ma’nosida (ijtimoiy maqom/professional daraja: past sinf, oddiy, kichik, o’rtacha va h.k.).

“Kamsuqum” va “Odobli” mikro ma’nolarining elementlari “Kamtarlik” konsepsiyasini to’g’ridan-to’g’ri ifoda etadi, “Mo’tadil” elementlari esa insonning axloqiy xususiyati sifatida kamtarlik tushunchasini ifodalamaydi va boshqa tushunchalarni bilvosita tanlash uchun metaforalarning o’zaro munosabatlar zonasini tashkil qiladi.

Ingliz tilidagi kamtarlik tushunchasi “Kamsuqum” va “Odobli” mikro ma’nolaridagi so’zlarning ma’nolariga mos keladigan ikkita bo’shliq bilan tuzilgan. Ular konsepsiya xususiyatlarini belgilaydigan identifikatsiyaning aqliy sxemasi asosida bog’liqlik hosil qiladi.

Madaniyat tushunchasi sifatida “Modesty” (kamtarlik) aniq ijtimoiy-madaniy asosga ega. Sharifianning (2017) fikricha, madaniy tilshunoslik nazariyasi nuqtai nazaridan, kamtarona xatti-harakatlarning “madaniy konseptualizatsiyasi” “madaniy sxemalar va madaniy metaforalar” shaklida sodir bo’ladi. Arutiunova (1990) fikriga ko’ra, kamtarlik konsepsiyasining metaforik aktualizatsiyasi metafora “obyektning u haqiqatan ham tegishli bo’lgan sinfga tegishlilikini inkor etishi va uni aqliy ravishda bog’lab bo’lmaydigan toifaga aloqadorligini tasdiqlaydi. Ingliz va o’zbek fantastika nutqida kamtarlikning konseptual metaforalarining doirasi ham, ko’lami ham doimiy darajada o’zgarib turadi, bu qisman ingliz va o’zbek dunyosining konstruksiyalaridagi turli xil axloqiy qadriyatlar va me’yorlar tizimi bilan izohlanadi. Madaniyat tushunchalari qay darajada farqlanadi va bu o’zgaruvchanlikni nima tushuntiradi degan savol tug’iladi. Irina Shevchenko va Vira Shastaloning (2021) ta’kidlashicha: “madaniyatlararo nuqtai nazardan, madaniyat tushunchalarining metaforik o’zgarishi lingvistik motivatsiya emas, balki madaniy sabablarga ko’ra ekanligini ta’kidlash mumkin”.

Zoltan Kovacs - kamtarlik [Modesty] konseptual metafora sifatidagi qarashlari.

Kovacsning fikricha (2002) ingliz tili konstruksiyasidagi “Modesty” (kamtarlik) metaforalarining diapazoni “MORALITY” (axloq) domenida tasvirlangan kamtarlikning maqsadli konsepsiyasiga moslashtirilgan manba domenlari tomonidan shakllantiriladi. Manba sohalari orasida shaxs (eng yuqori metaforizatsiya darajasiga ega), artefakt, konteyner, modda, sabab va o’lim mavjud.. Maqsadli kamtarlik konsepsiyasiga o’zaro bog’langan manba domenining bo’linishi ingliz tilida ikkita maxsus holatni hosil qiladi: kamtarlik - bu kuchli shaxs va kamtarlik - aktyor.

Birinchi holat quyidagicha tasvirlangan:

Harry’s modesty stopped him from speaking in public about the full extent of Cristian’s praises.

Garrining kamtarligi unga Kristianning maqtovlari haqida omma oldida gapirishdan to’xtatib qoldi.

Bu yerda “**modesty stopped him from speaking**” - kamtarlik uning gapirishdan to’xtatgan iborasi man qilish, ruxsat berish, majburlash va hokazo huquqiga ega bo’lgan “boshliq yoki rahbar” sifatidagi kamtarlikni bildiradi.

Ikkinchi holda, manba subdomen “aktyor”ning elementlari metafora hosil qiladi.

Modesty in Islam extends to all aspects of one's life, including attire.

Islomda hayo inson hayotining barcha jabhalariga, jumladan, kiyim-kechakka ham taalluqlidir.

Ushbu misolda ham hayo [modesty] ning o'rniga alohida to'xtalar ekan, bunda u qattiq nazorat qiluvchi inson sifatida gavdalanishi mumkin.

➤ **“Modesty is a thinker” (kamtarlik – bu chuqur fikrlovchi):**

“its “modesty”, combined with its great ferocity when cornered, suggests that it would have been troublesome.” [cat]

uning kamtarligi, ba'zida o'zgarganda yovvoyiligi bilan birgalikda, uning muammo chiqaruvchi bo'lishi mumkinligini ko'rsatishi mumkin;

➤ **“Modesty is an assistant” (kamtarlik yordamchidir):**

modesty that makes you avoid social events may allow you more time and motivation to pursue your solitary goals.

sizni ijtimoiy voqealardan qochishga majbur qiladigan uyatchanlik sizga yolg'iz maqsadlaringizga erishish uchun ko'proq vaqt va motivatsiya berishi mumkin;

➤ **Modesty is a person who is able to produce emotions, to move or disappear (kamtarlik - bu his-tuyg'ular paydo qilish, harakat qilish yoki yo'q bo'lib ketish va hokazolarga qodir bo'lgan odam):**

If you have no modesty, then do whatever you wish

Agar hayo qilmasangiz, xoxlagan narsangizni qiling.

In Islam, men and women share responsibility in upholding modesty and controlling their desires in society

Islom dinida erkaklar va ayollar jamiyatda hayoni saqlash va o'z nafslarini nazorat qilishga mas'uliyatlidirlar.

Now, albeit shee loved him very dearly, and all his behaviour was most pleasing to her, yet maiden modesty forbad her to reveale it, till Love (too long concealed) must needes disclose it selfe. [Decameron, Jiovanni Bokachcho]

Garchi u qiz uni juda yaxshi ko'rib va uning barcha xatti-harakatlari unga yoqqan taqdirda ham, toki Sevgi (juda uzoq vaqt yashirin bo'lgan) o'zini-o'zi oshkor qilmaguncha, uning qizlik kamtarligi uni oshkor qilishni taqiqlardi.

Bu misollarda “hayo” [modesty] insonlarni turli buzg'unchi holatlardan saqlash, yoki hayosiz narsalardan to'sib turuvchi inson sifatida talqin qilinadi.

✓ **modesty is an obstacle (kamtarinlik to'siqdir)** Bunda kamtarlik negativ ma'noda ishlatiladi ya'ni bunda kamtarlik insonlarni asl yuzlarini ko'rsatishdagi to'siq ma'nosida qo'llaniladi.

John asked some of the other participants to cast modesty aside and reveal the reasons for their success.

Jon ba'zi qatnashuvchilardan kamtarlikni bir chetga surib, ularning muvaffaqiyatining sabablarini ochib berishini so'radi.

✓ **modesty is a cover (kamtarlik bu yashirish).** Bu holatda ham yuqoridagiga o'xshash “yashirish” ma'nosida, faqat pozitiv ma'noda qo'llaniladi. Aynan mana shu kamtarlik ortida turgan ko'plab bilim, iqtidorlarni yashirib turadi. Bu o'zbek tilda “tavozeli” bo'lish ma'nosiga to'g'ri keladi.

Modesty cloaks many talents.

Kamtarlik ko'plab talantlarni yashiradi.

Maqsadli domen "Morality" va manbali domen "Plant" o'rtasidagi o'zaro bog'lanishlar kamtarlik haqida uning ildizlaridan o'sadigan o'simlik metaforasini yaratadi, ya'ni "Modesty is a plant" (Kamtarlik bu o'suvchi narsa) ma'nosida qo'llanilishi mumkin.

This modesty can stem both from personality and lack of confidence.

Ushbu uyatchanlik shaxsiyatdan ham, o'ziga bo'lgan ishonchsizlikkan ham paydo bo'lishi mumkin. Bunda kamtarlikning paydo bo'lishiga ildiz sifatida shaxsiy xarakter yoki ishonchsizlik nazarda tutiladi.

Bugungi kunda ushbu ijobiy fazilatning an'anaviy qiymatini qayta ko'rib chiqish orqali salbiy metaforalar paydo bo'ldi. Bunda hayo [modesty] o'lim [death] bilan tenglashtiriladi:

"Awaited you? quoth Diana, and tossed her head archly disdainful. "La! [an expression of an emotion, such as surprise or anger] Sir Rowland, your modesty will be the death of you." [Mistress Wilding, Rafael Sabatini]

"Sizni kutayotgandi?!"-, dedi Diana. Nafrat bilan boshini ko'tardi va dedi: "Xa! Ser Roulend, sizning kamtarligingiz bir kun sizning boshingizga yetadi."

Haredi women are dying of modesty and living in a ghetto of silence.¹

Haredi ayollari kamtarlikdan o'lib, sukunat ichida yashashmoqda.

his engaging modesty and diffidence of manners endeared him to all those who shared his acquaintance...²

uning jozibali kamtarligi va uyatchanligi uni taniganlarning barchasida iliq taasurot uyg'otdi.

"Andisha va g'urur" asarida kamtarlik konseptual metafora sifatida.

"Believe me, my dear Miss Elizabeth, that your modesty, so far from doing you any disservice, rather adds to your other perfections."

➤ Ishoning, azizam, miss Elizabeth, sizning kamtarligingiz, hozircha sizga yomonlik yetkazishdan ko'ra, boshqa qo'shimcha mukammalliklaringizni ko'rsatib bermoqda.

Ushbu gapda "modesty" kopseptual metafora bo'lib, Zoltan Kovecses va Shevchenkoning **"Modesty is an assistant"** (kamtarlik yordamchidir) ta'rifi sifatida talqin qilinmoqda.

"since the refusal that his cousin had steadfastly given him would naturally flow from her bashful modesty and the genuine delicacy of her character."

amaktivachchasi unga bergan rad javobi tabiiy ravishda uning o'ta kamtarligi [uyatchan ma'nosida ham qo'llanilishi mumkin] va fe'l-atvorining chinakam nozikligi sabablidir.

Ushbu gapda ham kamtarlik **"modesty is a cover"** ya'ni insonning haqiqiy his tuyg'ularini yashiruvchi vosita sifatida, ijobiy ma'noda qo'llanilmoqda.

And you may be certain when I have the honor of seeing her again, I shall speak in the very highest terms of your modesty, economy, and other amiable qualification.

Yana ishonchingiz komil bo'lsin, aga uni ko'rishga muyassar bo'lsam, sizni kamtarligingiz, tejamkorligingiz va boshqa yaxshi fazilatlaringizni oshirib, so'zlab beraman.

Asarning ushbu parchasida ham janob Kollinz Elizabet xonimning kamtarlik xususiyatini tilga olar ekan, bu o'rinda ham kamtarlik konseptual metafora sifatida, insonning qadrini oshirishda yordamchi vosita **"Modesty is an assistant"** sifatida talqin qilinadi.

Your humility, Mr. Bingley,' said Elizabeth, 'must disarm reproof.

¹ <https://rootfunding.com/campaigns/charedi-breast-cancer-awareness>

² Smith, H. W. (1880). *Life and Correspondence of the Rev. William Smith* (Vol. 2).

Sizning kamtarligingiz har qanday tanqidchini quolsizlantirib qo'yadi.

Ushbu misolda ham **“humility”** kamtarlik ma'nosida qo'llanilar ekan, **“Modesty is a person in Power”** koseptual metaforasiga to'g'ri keladi. Ya'ni kamtarlik har qanday tanqidchini to'xtatib qo'ya oladigan inson sifatida ko'riladi.

“Nothing is more deceitful than the appearance of humility. It is often only carelessness of opinion, and sometimes an indirect boast.”

Kamtar ko'rinishdan ko'ra aldovchi narsa yo'q. Ko'pincha bu faqat bironing fikriga nisbatan beparvolik, ba'zan esa bilvosita maqtanishning yashirin ko'rinishidir.

Ushbu gapda kamtarlik salbiy ma'noda qo'llanilib, u inson aldashiga yordam beruvchi vosita **“Humility is an assistant”**, kamtarlik yashiruvchi vosita **“Humility is a cover”** sifatida qaralmoqda.

“And which of the two do you call MY little recent piece of modesty?”

Unda mening kichkinagina kamtarligimni ikkisidan qaysi biri deb ataysiz?

Ushbu gapda so'zlovchi koseptual metafora sifatida kamtarlikni insondagi ma'lum bir miqdordagi o'lchovga ega narsa sifatida ta'riflamoqda. Bundan ko'zlangan maqsad esa so'zlovchi tinglovchiga nisbatan **“piching, kinoya”** qilish uchun foydalanmoqda.

“He made a little mistake to be sure; but it is to the credit of his modesty.”

U ishonch hosil qilishda biroz xatoga yo'l qo'ydi; ammo bu uning kamtarligi sababidan.

Bu gapda kamtarlik insonni xato qilishga sabab bo'luvchi vosita sifatida qaralmoqda. O'z navbatida, ushbu gapda kamtarlik mister Bennetga nisbatan so'zlovchining chuqur hurmatini ko'rsatish maqsadida ham qo'llanilgan. Bunda “agar u kamtar bo'lmaganda, bunday xatoga yo'l qo'ymagan bo'lardi” degan tushuncha kelib chiqadi.

But Bingley has great natural modesty, with a stronger dependence on my judgment than on his own.

Ammo Bingli o'zinikiga qaraganda, mening mulohazalarimga ko'proq bog'liq bo'lgan ajoyib tabiiy kamtarlikka ega.

Ushbu gapda “natural modesty” koseptual metafora sifatida, kamtarlik insonni bironing mulohazalariga qo'shilishga, uni ma'qullashga yordam beruvchi [“modesty is an assistant”] vosita sifatida qaralmoqda. Ushbu gap orqali Darcy kamtarlikni tug'ma qobiliyat singari ta'riflamoqda.

I consider the clerical office as equal in point of dignity with the highest rank in the kingdom—provided that a proper humility of behaviour is at the same time maintained.

Men ruhoniyluk lavozimini, agar xulq-atvorida kamtarlik saqlanib qolsa, shohlikdagi eng yuqori martabaga teng deb bilaman.

Jeyn Ostin “humility” ya'ni kamtarlik insonni yuqoriga olib chiquvchi vosita sifatida ko'rsatmoqda. Kamtarlik **“an assistant”** ya'ni yordamchi sifatida, inson tutgan o'rnini eng yuqoriga qo'yuvchi vositadir. U bo'lmasa, xuddi inson aslida hech kimdek, yoki uning yordamisiz yuqoriga ko'tarila olmaydi.

Xulosa.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, biz kundalik hayotda ishlatuvchi so'zlar, aslida koseptual metafora bo'lishi mumkin. Badiiy adabiyotdagi misollar orqali ularning tilimizdagi o'rni ifodalab berildi. Ularning o'rnini tahlil qilmasdan oldin bilib bo'lmaydi. Koseptual metaforalar tilimizga shunchalik moslashib ketganki, ba'zida ularning borligini anglamaymiz ham. Bu esa “koseptual” ya'ni onga bog'liqlikni ifodalovchi dalillardan biri deyishimiz mumkin. Umuman, metaforalar kundalik hayotimizning bir qismidir.

References.

1. Arutiunova, N. (1990). Metafora i diskurs. In N. Arutiunova (Ed.), *Teoriia metafory* (pp. 5–33). Progress.
2. Barnden, J. (2010). Metaphor and metonymy: Making their connections more slippery. *Cognitive Linguistics*, 21(1), 1–34. <https://doi.org/10.1515/cogl.2010.001>
3. British National Corpus [BNC]. (n.d.). Retrieved February 12, 2020, from <http://corpus.byu.edu/bnc>
4. Chen, S., Bond, M., Chan, B., Tang, D., & Buchtel, E. (2009). Behavioral manifestation of modesty. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40(4), 603–626. <https://doi.org/10.1177/0022022108330992>
5. Denroche, C. (2018). Text metaphonymy: The interplay of metonymy and metaphor in discourse. *Metaphor and the Social World*, 8(1), 1–24. <https://doi.org/10.1075/msw.16011.den>
6. Fasmer, M. (1986). *Ètimologicheskii slovar0 russkogo iazyka*. Progress.
7. Fauconnier, G. (1997). *Mappings in thought and language*. Cambridge University Press.
8. Hoffman, M., Yoeli, E., & Navarrete, C. (2016). Game theory and morality. In T. Shackelford & R. Hansen (Eds.), *The evolution of morality: Evolutionary psychology* (pp. 289–316). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-19671-8_14
10. Hornby, A. (2008). *Oxford learner's thesaurus*. Oxford University Press.
11. Hu, X., Zhu, Y., Yu, F., Wilder, D., Zhang, L., Chen, S., & Peng, K. (2019). A cross-cultural examination on global orientations and moral foundations. *PsyCh Journal*, 9(1), 108–117. <https://doi.org/10.1002/pchj.315>
12. Karasik, V., Krasavskii, N., & Slyshkin, G. (2009). *Lingvokul0turnaia kontseptologiiia. Paradigma*.
13. Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford University Press.
14. Kövecses, Z. (2017). Levels of metaphor. *Cognitive Linguistics*, 28(2), 321–347. <https://doi.org/10.1515/cog-2016-0052>
15. Lakoff, G. (1993). The contemporary theory of metaphor. In A. Ortony (Ed.), *Metaphor and thought* (2nd ed., pp. 202–252). Cambridge University Press.
16. Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago University Press.
17. Langacker, R. (1987). *Foundations of cognitive grammar*. Stanford University Press.